44384/B

J. xxx
18/2

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b28764651

COMMENTATIO

SISTENS

PARTVS NATVRALIS

BREVEM EXPOSITIONEM

AVCTOR

D. IOANNES IACOBVS RÖMER

EDITIO SECVNDA

GOETTINGAE,

Apud IOANN DANIEL GOTTHELF BROSE

1791.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

25014

PIIS

IOH. HENRICI RAHNII

MANIBVS

PAVLO VSTERI

IOH. HENRICO LAVATER

AMICIS. COMMILLITONIBVS.

SACRVM.

Haller 23460

Cum maximam, quo hic commorarer, temporis partem, in addiſcendis artis obſtetriciae diſciplininis verſatus ſim, haud abs re fore duxi, peracto iam curriculo academico, quaedam ex ea ipſa petita, proferre. Et quidem de *partu naturali* mihi ſermo erit, quod ſuperuacaneum et nullius momenti videbitur iis, qui obiter tantum et quaſi praetereundo obſtetriciae artis fontes adiere. Equidem multo magis vereor, ne viri in arte noſtra peritiſſimi praepoſterum potius et ad prouectiores annos remittendum ducant laborem meum. Quem enim, qui vnquam obſtetriciam profeſſus eſt artem, latere poteſt, partum naturalem fundamentum eſſe, quo omnis noſtra theoretica partus cognitio nitatur, auxilium in praeternaturalibus et difficilibus caſibus ferendum, ſuperſtruatur? Quis eſt, qui neſciat, in partu naturali, quamuis vulgatiſſimo, multa adhuc, et haec quidem grauia, eſſe obſcura, et non niſi ſerie obſeruationum ſolidarum, et maxima cum diligentia inſtitutarum eruenda, firmanda?

Noua autem atque inaudita proferre, vetat iuuenilis et nondum ſatis experta aetas, vetant limites, quas mihi ipſe in elaborando iſthoc ſpecimine breuiſſimas, praeſcribere debui. Sed eandem materiam vberiori et pleniore ſermone, et multo pluribus firmatam et locupletatam obſeruationibus poſt aliquot annos pertractandi animus mihi eſt; ita vt ſequentes pagellae ſchema tantum ſeu ſceleton ſectionis ſcripti illius, quae (miſſis theoriis de partus mechanismo etc.) ſtrictiori ſenſu de partu naturali aget, offerant. Sequenti vero ordine rem ipſam adgrediar:

1. Ex obſeruationibus a me ipſo ſumma qua potui diligentia et attentione, in noſocomio grauidarum Goettingenſi, ſub auſpiciis praeceptoris mei et Fautoris pia mente colendi Cel. Prof. Fischeri, florente, inſtitutis, vnam alteramue continuo ſermone narrabo, vt exinde methodus appareat, quam in exarandis fere quadraginta aliis ſequutus ſum.

2. Delectum quatuordecim obſeruationum in formam tabularem redigam, omnia quae mihi memoratu digna viſa ſunt comprehendentem.

3. Ex his Obſeruationibus, veluti corollarium, partus naturalis hiſtoriam deducam.

For-

Fortaſſis nonnulli mirabuntur, quod tam parcam auctorum copiam citatam reperient; ad ſciant rogo, hoc bono conſilio fuiſſe factum. 1. enim, lectione omnium librorum et breuiuſcularum commentationum ad diſſertationis Thema facientium tempus, ſerioribus, grauioribusque et per totam vitam profuturis lucubrationibus deſtinatum terere nolui; neque inamen iactantiam maximo ſoluere damno meo. Quamuis autem 2., perſuaſum habeam, quod ſcribenti de hac illaue materie, optimi quiuis fontes adeundi ſint omnes, tamen non video, cur lectores tam omnis eruditionis expertes ſibi fingat auctor, quin hos in arte magiſtros et alios plures iamdudum legerint atque in ſuccum et ſanguinem conuerterint. Taedium ſane et ſtomachum mouet, ſi quotidie tantam ſcriptorum copiam prodire videmus, quorum quarta ſeu tertia pars in citationibus aeque ſuperuacaneis quam falſis et ſaepiſſime ab anteceſſoribus mutuatis conſiſtit. Ego nempe auctores adlegando hanc legem ſequutus ſum; vt vbicunque cum *plurimis* ab omnibus pro *artis magiſtris* habitis ſenſiſſem, nullum plane teſtimonium ſubiungerem, quia meis obſeruationibus tam certus factus ſum, eos bene obſeruaſſe, vt easdem nunc pro meis agnoſcam et vna cum anteceſſoribus meis earum veritatem vindicem: vbicunque autem a praeclararorum, et ſummorum in arte virorum ſententia diſcreparet, vel

vbi hoc vel aliud propoſitum auctoris cuiusdam, adhuc incertum et ambiguum haereret, ego vero ſiue teſtimoniis aliorum ſiue meis obſeruationibus hanc vel illam diffi·cultatem tollere, errorem emendare poſſe crederem, tunc ſancte auctores allegarem, tam illos cum quibus, quam contra quos ſentirem. Si autem iudicium iſthoc meum de citationibus contemtui verae eruditionis, ſiue propriae negligentiae, quam defendere ſtuderem, tribuere velit aliquis, certe, multum falleretur. Nam ſi quis alius, certe ego vetam eruditionem et praecipue hiſtoriae litterariae ſtudium adamo et pro viribus colo, mihique facile fuiſſet immenſam copiam auctorum de materia mea tractantium, referre. At omnia haec *ſuo loco*, bona atque optima eſſe, ſed heic neutiquam pertinere exiſtimo. Caeterum ipſi de hac re iudicent viri omnis generis eruditiſſimi: ego leuiter tantum opiniones meas propoſui, et ad illorum indicium libenter me compono. Nunc ad rem.

I.

Partus abſolute naturalis foeminae primiparae.

A. M. W. mulier viginti trium annorum, bene conformata, robuſta, ſtaturae procerae, quae inde ab initio menſis Auguſti anni 1785 grauiditatis ſigna, et ad finem De-

Decembris primos embryonis motus ſenſiſſe ſe credebat, et verſus d. 24. Iunii menſis, geſtationis finem exſpectabat: caeterum per omnis grauiditatis tempus ſana, exceptis affectibus quibusdam peripneumonicis, a plethora oriundis, qui autem venaeſectione et regimine antiphlogiſtico ſtatim tollebantur.

Haec veſpera diei 18. Iunii menſis hora decima ſubitaneo vomitu corripiebatur, quem illico dolores *praeſagientes* excipiebant: hie in medio abdomiue inciepiebant, et ſenſim ſenſimque per eius latera pergentes tandem in lumbis ceſſabant, et longioribus interuallis redibant. Perfriguit paullulum foemina, ſed praeterea nihil incommodi ſentiebat. Transacto ſic medio noctis dolores nunc paullulum frequentiores fieri coepere.

Hac nocte aegra nullum plane ad ponendam vrinam ſtimulum ſenſit; at mane diei 19 ſymptoma iſtud apparuit.

Die 19, hora 8 matutina. Dolores quibusuis dimidiis horae quadrantibus redeunt; augentur numero quando foemina circumit, minuuntur, quando ſubſidit.

Ventris tumor minor quidem factus tamen vmbilicum palma transuerſa ſuperans. Integumenta admodum expanſa, attamen abhinc quatuor diebus aliquantulum relaxata. In dextro latere tumor nonnihil maior percibitur, quam ſiniſtro. Genitalia externa tument; vagina relaxata, lubrica. Caput luculenter praeuium, ſupra arcum

 oſſium

oſſium pubis firmiter haerens, immobile. Cervix vteri, tam alta haerebat et tam profunde in excauatione oſſis ſacri occultabatur, vt digiti tangeutes vix ac ne vix eam aſſequi poſſent. Solummodo ſuperueniens dolor, eam digitibus explorantibus appropinquabat, et tum reperiebatur ceruicis adhuc portiunculam minutiſſimam adeſſe, orificii aperturam circa tres ad quatuor lineas in diametro habere, et velamenta ſe tendere.

Cum iam per triduum alui obſtructione laborauerat, enema parturienti applicabatur: quo facto duabus vicibus aluum depoſuit, et doloribus auctis afficiebatur.

Hora 11. Nihil quidquam mutatum, excepto vteri orificio nunc paullulum magis aperto.

Meridie aegra magna cum appetentia cibos ſumſit. Hoc vero nullam dolorum mutationem adferre videbatur.

Hora 3½ veſpertina. Omnia in eodem ſtatu, niſi quod nunc medium digitum per os vteri transmittere valerem. Cervix nedum adhuc omnis euanuit.

Hora 6½. — Dolores multo vehementiores fiunt. Labia orificii vterini nunc omnimode deterſa; Diameter oris vteri dimidii pollicis magnitudinem aequat: Velamenta etiam, ſub doloribus tenſa, nunc maiorem circumferentiam prae ſe ferunt. Orificium vteri antea vix attingendum, nunc pollice depreſſius. Ad matris ſiniſtram diſtincte ſentio ſuturam ſagittalem ſecundum

dia-

diametum obliquum procedentem: ſupra oſſium pubis arcum fontanellam minorem: ſenſiſſe mihi etiam lambdoideae crus videtur.

Hora octaua veſpertina denuo clyſma applicabatur, quo cum ſordes multae deiectae fuere.

Viginti ante nonam horam minutis, vomitus vehemens exortus.

Hora 9. — Tranſitus in *ſecundum ſtadium* in propinquo eſt. Mucus vaginae rubro tingitur. Orificii vteri craſſities dimidiam lineam non excedit; aperturae diameter tres pollicis quadrantes aequat. Dolores vehementes quidem et frequentes, at a parturiente non ſuffulti, aderant.

Hora 9¼. Iam ſecundum ſtadium penitus ingruit. Orificii aperturae diameter pollicem ſuperat. Velamenta, etiam ceſſantibus doloribus extra orificium protruſa. Dolores efficaces, ſingulis fere quatuor minutis redeuntes.

Abdomen tactu dolore coepit. Hora vndecima. Velamenta ex orificio prominent ſatis, ſed nondum tantopere expanſa vt rupturam tam proximam crederes: attamen rumpunt. *Initium ſtadii tertii.*

Aquae, octauam menſurae partem efficientes, magno cum impetu proſiliere.

At nunc lentius exſpectatione noſtra proceſſit res: dolores quidem et vehementes erant et frequentiores: at parturiens ſub doloribus dorſum incuruabat, ita vt niſus efficaces edere non poſſet. Veriſimile etiam

etiam eſt, crebras explorationes, quibus vagina omni muco ſuo priuabatur, in cauſa huius lentoris fuiſſe.

Hora 11¼ — Caput totum quantum in vagina; perinaeum ſub doloribus tenſum.

Quatuor ante primam diei 20^mi horam minutis, tumor capitis iam extra labia magna conſpicuus, et pauca minuta poſt, peperit foemina,

Poſt partum viribus delapſa aegra, toto corpore contremiſcebat, admodum doloroſa, frigore concutiebatur et Lipothymia leuiori. Tum paullulum calidioribus veſtibus tegebatur puerpera, illique guttulae quadraginta Liquoris anodyni mineralis Hofmanni inſtillabantur; quo facto ſuauis ſomnus ſolutionem placentae nonnihil retardans, illam excepit. Tandem hora ſecunda noui diei paucae guttulae ſanguinis ſtillauere. Sed expulſio totalis placentae, tantum viginti poſt horam tertiam minutis euenit, ſine magna ſanguinis deperditione.

Infans recens natus foeminini generis erat.
Pondus eius 7¼ libr.
Magnitudo viginti vnius et dimidii pollicum
Diameter. capitis maior 4 poll.
- - - minor 3½ poll.
Funiculus vmbilicalis craſſus, collo infantis ſemel circumuolutus, hic illic varicibus aſperſus, viginti nouem pollices longus erat.

Is

Is, vti fere apud omnes caeteros compertum fuit, verſus marginem placentae inſertus, et Velamenta eccentrice rupta erant.

Placenta oblonga, 1¼ libr. aequilibrabat.

Notanda.

1. Quod parturiens doloribus tam atrocibus in pedibus et genubus cruciebatur, vt quum a valida ſuſtentatione harum partium multum leuaminis ſentiret, quauis occaſione hocce auxilium a nobis expeteret.

2. Quod iam inde a hora ſecunda diei 19 tam bene ſe gereret in ſella obſtetricia, vt, quamuis pro lubitu illi ingredi, decumbere, ſedere licium fuerit, tamen hunc ſitum quibuscunque aliis praeferret.

II.

Chriſtiana Köhler, Nordhuſiae incola, nouemdecim annos nata, primipara, ſtaturae mediocris, inde a tertia Iunii 85 hebdomade grauida, penultima eiusdem anni hebdomade motus infantis primum ſenſit. De cetero per totum grauiditatis tempus ſaniſſima, nis quod mammarum dolores atroces perpeſſa eſt, qui vero ceſſauere.

Haec noctu diei vigeſimi Martii 1786 doloribus lumporum, ſenſu aegritudinis, et crebro inſtinctu vrinam mittendi, corripiebatur. Dolores in lumbis incipiebant, et exinde per totum abdomen ſe propagabant.

Die 21. hora 9 matutina Dolores vehementes, frequentes. Perfrigerium. Nauſea.

Ab-

Abdominis tumor vmbilicum palma ſuperat; duriſſimus; inprimis in regione vmbilicali, vbi quaſi in montem aſcendit: in dextro latere paullulum maior. Vmbilicus ad omnes dimenſiones valide protruſus. Pudendorum labia tumida. Vagina muco repleta, dilatata: caput mobile, ſupra arcum oſſium pubis defixum: ſegmentum inferius carnoſum. Portio vaginalis penitus deterſa: orificium vteri renuiſſimum et eo vſque apertum vt medium digitum immittere poſſis; orificii margo rotundus, et acutiſſimus, ita vt nullum dubium amplius adſit, primiparam eam eſſe. De velamentis nondum ſatis diſtincte aliquid ſentiebatur.

Meridie in eodem ſtatu omnia reperiebantur, ſi orificium excipias, nunc magis apertum, et velamenta tactu diſtinctiſſima.

Hora $3\frac{1}{2}$ pomerid. Abdominis tumor transuerſo digito magis ſubſidebat. Partes genitales muco quam maxime repletae. Orificii aperturae diameter trespollicis quadrantes aequat. Velamenta ſub doloribus paucis lineis ex orificio prominent, etiam ceſſantibus doloribus facili negotio diſtinguenda. Dolores valde efficaces quouis quinto ſ. ſexto minuto redeunt.

Hora 6. Vomituritio. Vomitus exiguus ſpontaneus: Dolores et vehementia et frequentia aucti. — Vacuum ſiniſtri lateris nunc magis notabile. Vteri os maxime dilatatum, tenuiſſimum. Velament iam extra do-

dolorum tempus nonnihil prominent, recte ſita eſſe videntur. Mucus ſanguine tinctus.

Hora $6\frac{1}{4}$ Clyſma applicabatur, quod ſedes copioſae inſecutae ſunt. Poſtea dolores multo minus efficaces et lentiores euaſere.

35 minut. poſt h. 8. Velamenta rumpuntur. *Initium ſtadii tertii.* Iam languere coepit parturiens, et dolores vix aliquid effecere; ita vt hora decima optimum fore ductum fuerit, forcipem applicare: minime nempe dubitatum fuit naturam ſolam non ſufficere ad expellendum infantem: at quum iam per aliquod tempus caput in vaginam propulſum fuerit, metus exſtitit, ne ſi diutius illic commoraretur, hoc vitae infantis periculoſum fieri poſſet. Forcipe itaque facillime applicato, octo tractionibus, quibus decem minuta impendebantur, abſolutus fuit partus, et viginti minuta poſt, placenta inſecuta.

Infans *foeminini* generis, ſtatim vociferando, et oculos aperiendo ſe in vita eſſe prodidit, neque vlla ſigna applicati forcipis prae ſe tulit.

Pondus - - - 6 libr.
Menſura - - 22 pollic.
Capitis diameter maior - $4\frac{1}{4}$ pollic.
—— —— minor - $3\frac{1}{4}$ pollic.
Funiculus vmbilicalis 28 pollices metiebatur; nodo vero diſtinctus.
Placentae pondus libr. j.
Funiculus vmbilicalis verſus placentae marginem inſertus et velamenta eccentrice rupta erant. III.

III.

Partus naturalis neruoſis ex ſpaſtico genere, ſymptomatibus remoratus.

Die 5. Auguſti, vigeſima ſeptimana abinde grauida primum motum embryonis ſenſiuerat elapſa nunc erat. Iam ante annum filiam pepererat. At partus iſte per tres dies durabat, et quamuis tandem viuum infantem in lucem ederet, difficillimus erat. Abdomen modice expanſum, recte ſubſidebat, et praeternaturalis nihil prae ſe tulit. Crura, pedes atque genitalia varicibus adſperſa erant. (Hos ſequelam praecedentis retardati partus praedicare, quo partes hi debilitabantur, nullus dubito). Iam ante hos dies ventris tormina et auctos niſus vrinam mittendi paſſa eſt aegra.

Circa mediam noctem primis doloribus corripiebatur, et mane hora ſecunda orificium vteri peluis medium occupans ad quatuor lineas in diametro apertum inuentum fuit: caput peluis cauitatem omnino expleuit. Dolores naturales, id eſt, ſimplices, boni et efficaces aderant, ideoque orificium vteri hora quarta iam ad decem lineas apertum. Velamenta, vt videbatur, tantum ex inopia aquarum non diſtendebantur, ſed firmiter capiti adhaerebant: caput ipſum orificio vteri maxime accomodatum erat. Quid multa? tam fauſtum et naturalem patrum praedicebant fere omnia ſigna, vt nullum dubium reſtaret, eum hora ſeptima matutina certo certius fore abſolutum.

Hora

Hora 4. matutina patellam parturienti coffea plenam praebebant; hanc autem mox inſequuto vomitu eiiciebat.

Hora quinta frigore aliquantulum afficiebatur (vomitus et frigus alternis vicibus ſuccedentes ſigna ſunt pathognomonica dolorum ſpaſticorum), poſtea languore et debilitate quadam ſingulari, quibus dolornm efficatia minuebatur: hanc ob rem verſus ſextam horam iteratis vicibus aliquantulum liquoris anodyni ſumſit, quo vires reſtaurari videbantur. Sed hora ſeptima frigus et languor denuo exorta. Liquori itaque 15-20 Laudani liquidi guttulae addebantur, at ſtatim vomitu eiiciebantur; (Laudanum non in cauſa huius vomitus fuiſſe, teſtatur Coffea ante aliquot horas vomitu eiecta) nihilo tamen minus vires reſtauratae videbantur; quamuis partus nequidquam vlterius proceſſiſſet, hoc ſolo excepto, quod orificium vteri nunc ad 1¼ pollic. diametrum expanſum, caput magis verſus peluis exitum protruſum, iuxta velementa orificio vteri proxime appoſitum reperiretur. Nunc (hora 7) autem, cum doloribus ſimul ventris tormina ingruebant.

Rebus ſic ſtantibus, verſus horam octavam rurſus 15 ad 20 Laudani liquidi guttas, cum ſufficiente quantitate liquoris anodyni ſumſit, neque amplius reſpuit. Sed loco ſimplicium et efficatium dolorum, ventris tormina magis magisque aucta fuere, et cum quouis dolore lotium expellebatur, Languore iterum correpta eſt aegra. Dolo-

res

res vero iſti, quamuis ſpurii, tamen nequaquam *colici*, ſed *ſpaſtici* erant, et quidem partiales, vteri parietem anteriorem et regionem veſicae vrinariae occupantes.

Cum in eodem ſtatu maneret foemina, et partus neque promoueretur, neque retro iret, hora 9½ nunc tertia vice quindecim guttae Laudani cum Liquore anodyno ſumſit ſed ſine ſucceſſu: et languor enim, et dolores ſpurii potius augebantur quam imminuebantur. Lipothymiae quidem non aderant, ſed nihil minus debilitas ad ſummum gradum peruenta erat: ad modum infantum mammam ſugere non valentium, ſeu moribundo ſimilis, cui deglutitio iam ceſſat, ne guttulam fere iuſculi deglutire valebat. Deſperatae ſic quidem res videbantur, at reuera non erant. Cum enim praeter alia ſigna, calor non multum auctus, et pulſus haud ita vitiatus maneret, minime dubium erat, quin debilitas iſta praeter naturalis aliud quidquam ſit, quam ſpaſmus, quo ceſſante melioris notae dolores exorirentur et ſimul ac vires, nequaquam corpori ereptae, ſed tantum ſpasmo ſopitae quaſi ſeu ſuppreſſae, reuerterentur; et hoc modo partum praeter omnem ſpem et opinionem facilem euaſurum.

Hora vndecima vehementia modo dictorum dolorum ſpuriorum ad tantum faſtigium euehebatur, vt parturiens, quamuis ſummo languore et debilitate oppreſſa, tamen alta voce eiulatus emitteret.

Certiſſimum quidem erat, Laudanum non in cauſſa dolorum iſtorum fuiſſe; attamen quum vſus eius nullum fructum attuliſſet quinimmo dolorum vehementia indies aucta fuiſſet, nihil amplius de iſto remedio exſpectandum erat. Dolores vero iſti non erant ſpaſtici inuerſi ordinis, vbi orificium vteri rurſus contrahitur. Venaeſectio non niſi cum ſummo parturientis periculo inſtitui poterat: Clyſma itaque anodynum praeſcribebatur ex Eſſent. Caſtor. cum Lid. C. C. ſucc. et pulv. antiſp. Nitr. At cum haec agebantur, foemina inde a $11\frac{1}{2}$ ad 12 horam ſex dolores habebat, quos valide, et *ſine eiulatu* ſuſtinuerat. Poſt hos exploratione facta compertum fuit orificium vteri eximie dilatatum, et velamenta lata, expanſa: nunc digitis rumpebantur:

Sequentia impediebant, quo minus ruptura iſta artificialis citius inſtitueretur:

1. In lecto id minus commode inſtitui, et in ſedile transferri aegra non poterat.
2. Antea ad nixus edendos, (ſiue in lecto ſiue in ſedili id fieret) nimis debilis erat.
3. Orificium vteri non erat ſufficienter apertum, neque velamenta ſatis protruſa.

His peractis aegra derepente tanto vigore reuiuiſcere coepit, vt caput primo poſt aquarum effluxum exorte dolore validiſſime protruderetur, et tempus fere deficeret eam in lectulum ad parturiendum adaptatum transportandi, vbi perpeſſis quinque vel ſex doloribus (adeoque ante et poſt velamento-

rum rupturam 13-15 dolores omnes has mutationes efficiebant) enixa eſſet puellam ſaniſſimam et valde robuſtam.(Clyſma ergo non applicatum fuit). Placenta facillimo negotio inſequuta.

Puerperio tranquilliſſimo, et ne minima quidem infirmitate turbato gauiſa eſt mulier.

* * *

III.

Partus naturalis hiſtoria.

Priusquam me ad tertiam diſſertatiunculae meae partem accingam, neceſſe videtur quaedam admonere, quae vel ad meliorem intellectum, vel ad arcendas has illasue alienas interpretationes ſeruire poſſunt.

Memores igitur ſint lectores mei, hoc loco ſolummodo de *partu naturali et in illo peragendis* ſermonem eſſe; itaque omnia, quae conuenientiae et nexus gratia hic illic interſperſa ſunt, et vel ad grauiditatis ſymptomata, et tempus, vel ad partus theoriam, vel ad caſus praeternaturales pertinent, pro alienis habenda eſſe. Deinde non aegre ferant, vbi omnia ſermone minus prolixiori et breuibus tantum prolata reperient. Nam hac in re exemplar mihi quaſi imprimis propoſui, *Hironymum David* GAVBIVM, cuius breuitatem in dicendo, coniunctam cum ſubtilitate ſumma, ſi cui attingere liceret, illum ego mihi virum egregie doctum laudauerim; me ipſum autem ne ex longinquo quidem attigiſſe, omnium optime noui ipſemet ego. Interim vero periculum feciſſe non piget:

enimuero perſuaſum habeo, id mihi maximo vſui fuiſſe, et illum tantummodo doctrinam ſuam habere abſolutam, qui eam tam ſubtiliter, clare, accurate atque ſolide explicare poſſet, vti modo dictus medicorum primipila. Neque hoc vt tempori parcam feci, quum de certo affirmare poſſum, negotium mihi multo facilius fuiſſe, ſi quod vna plagula expoſui quatuor vel quinque conſcripſiſſem. Tandem ingenue rogo, perſuaſum habeant, vbi forſan huc illuc a viris ceterum celeberrimis et doctiſſimis diſſentiam, id nulla omnino alia ex cauſa, niſi veritatis ſtudio factum fuiſſe. Nihil enim magis in votis habeo, niſi vt, ſi errauerim, a iudicibus meis meliora ediſcam.

* * *

Sub finem decem circiter menſium lunarium inde a conceptionis tempore foemina grauida tandem *parit*, i. e. infantem per 280 dies in ſinu geſtatum, in lubem edit.

A variis varie diuiditur partus: ſiue enim eſt naturalis ſiue praeternaturalis; ſiue facilis, ſiue difficilis, et ſic porro. At omnes haſce diuiſiones et diſtinctiones enumerare heic non noſtrum eſt, quamuis cunctarum, (praeter eam ſanae rationi contrariam diſtinctionem, vbi partus naturalis ſ. perfecte, ſ. imperfecte naturalis iterum audit (v. Hagen's neües Lehrgebaüd) vtilitatem rite agnoſcamus.

Nobis *naturalis* partus — cuius *vnicum* tantum genus exiſtit — omnis ille audit,

 quo

quo foetus ſolas per naturae vires, nulla adiutus arte, ex vtero materno expellitur, vel ſaltem expelli poſſet, niſi obſtetricanti varias ob cauſas melius viſum fuerit accelerandi expulſionem iſtam.

Quemcunque partum (naturalem aeque ac praeternaturalem) *Signa* quaedam praecedunt, ſcitu perquam neceſſaria, quibus imprimis edocemur, num partus reuera inſtet, et qualis futurus ſit.

* * *

Signa partum naturalem, tres, quatuor, ad octo et plures dies *praecurrentia*, plus minus conſpicua, quandoque, at raro, plane imperceptibilia: pro diuerſa aetate, conſtitutione, temperamento, ſubinde aliquantulum diuerſa, haec fere ſunt:

Foemina inde a tempore primae conceptionis circiter ducentos et octoginta dies numerat: mucus ſolito maiori copia ſecernitur albus, craſſus, viſcidus, emolliens, lubricans, praeparans, ſubinde tam copioſus, vt vagina effluat: moleſtia et ponderis ſenſus in infimo ventre, cum frequentiori mingendi cupiditate a ſenſim ſenſimque tentata atque incepta eius dilatatione originem ducens: abdominis forma mutata, tumor eius plerumque delapſus, cum parturientis faciliori reſpiratione, et magno totius corporis leuamine: tument labia magna vti et parua, emollita; hiat vaginae introitus: vagina ipſa paulatim dilatata, rugis plicisque euaneſcentibus.

Notas

Notas haſce probe perſpectas habeat iuuenis obſtetricans, ne aliquando, de inſtante partu interrogatus, errorem committat, famae ſuae perquam nociturum.

*

Signa iſta citius tardius excipiuut *dolores* (Wehen, Labour-pains, douleurs) i. e. ſenſationes moleſtae, ortum trahentes a contractionibus vteri, ab onere ſuo ſe liberare tendentis. His natura vtitur tamquam inſtrumentis ad partum perficiendum.

Diuiduntur dolores iſti ſiue ſecundum eorum naturam, ſiue ſecundum eorum vehementiam et tempus quo in partu occurrunt.

Quod attinet ad *naturam*, ſunt vel ſpurii vel veri.

Dolores ſpurii haud ab vteri contractionibus oriuntur, ſed tantum dolores colici ſunt et tormina dolores veros et partum appropinquantem mentientia. Partum autem nequaquam promouent et ſublata cauſſa ſtatim ceſſant, etſi antea ſatis moleſti fuerint.

Dolores veri nonniſi inſtante partu et a veris vteri contractionibus, proficiſcuntur, foetum ita propellentibus, vt a partibus ſuperioribus inferiora verſus directae ſint contractiones. Hi, priusquam infans ſit in lucem editus nulla arte ſedari poſſunt.

Sunt vel praeternaturales, vel naturales.

Dolores veri praeternaturales ſemper ſpaſtici generis ſunt: ab aetate, conſtitutione, temperamento, animi affectibus, nimia vteri

diſtentione (in foemina delicatula, primipara), ſitu foetus peruerſo, nimia irritabilitate et ſenſibilitate parientis, foecibus alvinis ſ. lotio retendis, primarum viarum impuritatibus, mala peluis conformatione, peruerſo obſtetricis auxilio, anni tempeſtate, temperatura cubuculi, cet. originem trahunt. Alternantibus quidem, vomitu et frigore, facie iam a primo partus tempore rubra, inflata; pulſu celeri, exili, contracto, duriori; dentium mox ſtridore, mox valida compreſſione, ſubſultu tendinum, crebris Lipothymiis, languore, inefficacia, explorationis ope, praecipue autem eiulatu parturientis et ex eo dignoſcuntur, quod fere ſemper exhibitis anodynis et opiatis ceſſant, cum e contrario dolores veri naturales nullo unquam remedio ſedandi ſint. Coeterum ſecundum cauſſarum diuerſitatem diuerſimode iis medentur.

Quodammodo et *dolores tergiuerſantes*, cum languore et inſigni torpore parturientis coniuncti, huius loci ſunt, quum ab iis partus praeter naturam tardus euadat.

Sed inprimis ad ſcopum noſtrum pertinent *dolores veri naturales*, quum unice in illo ſolum partus genere quod mihi paulo accuratius depingendum propoſui, occurrant.

Hos ſecundum diuerſa partus tempora, quibus ſuperuenire ſolent etiam multum inter ſe differre, neminem rei obſtetriciae vel tantum non ignarum, latet. Quod diſcrimen ita magnum reperitur, vt

ab

ab eo, additis nonnullis aliis phaenomenis, *ſtadia* quaedam partus clare nobis fingere poſſimus. Haec diſtinctio tam in enarranda hiſtoria partus, quam in ferendo prognoſtico multum commodi affert.

Sunt autem *ſtadia* iſta numero *quatuor.* Nonnulli auctores tria tantum agnoſcunt, ita nempe, vt tertium et quartum haud diſtinguant: Id quod vero perperam fit cum omnino inter ſe differunt, et iam a natura ipſa diſtincta eſſe videntur, veluti ex iis quae ſequentur, patefiet.

Decurſum itaque dolorum iſtorum eo modo enarrabo, vt, quae ſimul obſeruantur phaenomena ſuo loco inſeram, ſicque vno filo totam partus naturalis hiſtoriam comprehendam.

Dolores praeſagientes. Stadium primum.

Noſtris *Necker*, ſ. *Röpfer* Gallis mouches audiunt, quum nouae in his malis foeminae ſaepe iis fallantur, et partum propius inſtare putent, quam reuera eſt. Hoc leue dolorum genus iniucundum magis, quam vere moleſtum, foeminam grauidam inuadere ſolet, praeſentibus iis mutationibus externis ſupra commemoratis.

Omnibus quidem horis, attamen praecipue circa tempus veſpertinum primi ſentiuntur. Plerumque 12 - 18 horis finiuntur, interdum vero etiam per tres ad ſex dies protrahi poſſunt; quandoque duas ad tres tantum horas perdurant, in foeminis primi-

paris longioris, multiparis breuioris durationis. Incipiunt horripilatione, vomitu, vrinam mittendi deſiderio, capitis doloribus, inquietudine et praecordiorum anxietate; ſuperueniunt mox dolores ipſi, tenſionis et ponderis ſenſu, in lumbis exorto, qui nunc per latera abdominis ad regionem pubis deſcendit, conſpicui: rarius, i. e. ſingulis dimidiis horis, ſ. horae quadrantibus inuadunt, minus moleſti, et foeminam, niſi primipara ſit *) hilarem relin-

*) Vti ſub quouis paſſu, ita etiam in partus negotio, admiranda nobis naturae ſua vbique lex ac ſolertia occurrit, propter quam omnia quae fiunt, tam diuerſiſſimis modificationibus ſubiecta ſint, vt ſingulis, ſub quibus fiunt, conditionibus, aptiſſima ſint. V. gr. in primiparis genitalia & vagina plerumque adhuc auguſta, ſirma, tenſa, elaſtica & ad dilatandum non tam apta ſunt, quam in multiparis. Idcirco etiam dolores hi, apud primiparas omnium longiſſime durant, et vehementiores omnino ſunt: quo fit, vt pedetentim et ſine magna moleſtia partes in eum ſtatum commutentur, qui ad partum commodiſſimus ſit: cum e contrario, vbi id non fieret, partus valde protraheretur, foeminaeque multo maiores et vehementioris cruciatus afferret. — Superuacaneum itaque, et nullius vtilitatis cenſendum auxilium eorum, qui in partu naturali, digitorum ope, partes genitales dilatare et hoc modo naturam iuuare modo plane erroneo ſomniant. Cum eos fugere haud deberet, naturam id ſolam, et nulla adiuta arte, efficere, et quidem longe alia ratione, ea nempe, vt legibus inuerſis, in aperiundo vteri orificio obſeruandis, vtatur, et ab interioribus nimirum ad exteriora progrediatur: ma-

linquunt. Parturiens ſub his doloribus, tantum minori gradu, ita ſe gerit, vti in ſtadii ſecundi deſcriptione dicetur.

Dolores iſtos veros eſſe, partumque inſtare, tantum ab expertis multiparis noſcitur, et ab obſtetricante non niſi praegreſſa exploratione affirmari poteſt. Hi enim dolores praeter praeſentiam ante dictorum partum praecurrentium ſignorum ſe produnt ſegmento vteri inferiore maxime expanſo, breui, et ob capitis globum in illo degentem, et firmiter ſupra arcum oſſium pubis poſitum, ſphaerico; orificium vteri vero tam deterſum et extenuatum eſt, vt ab externo ad internum fere nullum interſtitium ſuperſit; ad vnam duasue lineas apertum eſſe, et per aperturam iſtam ſub vteri contractionibus tenſio velamentorum ſentiri debet. Notandum vero, quod in multiparis orificium vteri multo citius et ad maiorem diametrum dilatatum ſit, ita vt fere ſemper digitum medium, immo duos, intromittere poſſis. Ibi inſtantis partus indicium certum, ſolummodo velamenta ſub doloribus tenſa, digitis explorantibus obuenientia, et canalis ceruicis plane petruſus, praebent.

Dolo-

maximam praeterea diuerſitatem verſari, inter illam continuatam et partibus accomodatum dilatationem, quae valamentis et capite foetus ſenſim et opportune fit, et inter debile illud, non ſine internallis continuatum et partibus non accomodatum auxilium, quod digitibus fit.

Dolores praeparantes. Studium ſecundum.

Paulatim dolores et frequentiores redire, , et vehementiores fieri incipiunt: anxietas, caeteraque ſymptomata ingraueſcunt: parturienti *ſub doloribus* genae rubent, ſi deambulauerat antea, nunc pedem ſiſtit et quaecunque illi obuia manibus prehendere, et firmiter tenere cupit: inſpiratio vehemes ſubſequitur, ſimul et pectoris et abdominis muſculi verſus inferiora niſus edunt et parturiens etiam inuoluntarios niſus edit, ac ſi aluum deponere cuperet. Inuadunt omnibus 6 - 8 - 10 minutis, per dimidium ſ. integrum minutum durant, in interuallis vero foemina ſe reficit ac mox placida et tranquilla fit.

Huius vero ſtadii initum adeſſe dicitur, ſi mucus ille albus in vagina ſecretus nunc cum ſanguine ſit mixtus *). Tunc temporis orificium uteri ſaltem ad dimidium pollicem in diametro eſt diductum; ſub doloribus tenſae foetus membranae iam in eo percipiuntur. Poſt finem ſinguſi eiusmodi doloris, aquae paulum adſcendunt, vt tamen minus quam ante eum dolorem altae ſint: deinde etiam ſilentibus doloribus protruſae manent, et ſub fine tandem ſtadii ſecundi ita deprehenduntur, vt quaſi dureſcant et ſub quouis dolore rumpere minentur (ſpringfertig). Scilicet ſenſim ſenſimque increſcendo, formam oblongam, ouiformem

*) Signum iſtud non quidem in omni, ſed tamen in quam plurimis partubus adeſt.

mem prae ſe ferunt, in conum nempe faſtigiatae, cuneum quaſi, cuius etiam officia praeſtant, referunt. Subinde tam magnae molis ſunt, vt de vagina emineant, et hoc modo ipſa genitalia externa diducant. Orificium et ſegmentum vteri inferius, dum haec geruntur eousque euaneſcit et diducitur vt ampliſſimum ac tenuiſſimum dici queat et cum ipſo vtero et vagina canalem aeque latum efficiat, foetum transmittentem. Tandem cum leui plerumque fragore et impetuoſa liquoris amnii profuſione, *membranę rumpuntur*

Stadium hoc per 2 - 3 - 6 horas durare poteſt, et etiam multigaris tam moleſtum fit, vt cum ad primum non attenderint, nunc magis circumſpectae fiant. Signa eius ex ſymptomatibus apparent.

Dolores veri ad partum. Stadium quartum.

Statim poſt velamentorum rupturam obſeruamus dolores nunc nulla habita ratione vehementes et frequentes fieri. Vbi enim omnia in partu rite procedunt, ſingulis duobus vel tribus temporis minutis redeunt dolores. Eos vero multo efficatiores ac veluti alius naturae eſſe, quam praecedentes, primus iam intuitus demonſtrat.

Facies ruberrima, pulſus plenus et celer, ſudor ex quauis totius corporis parte ſtillans, oculi ſplendentes, tremor totius corporis et inprimis genuum, ſumma corporis inquietudo, anxietas, inſpiratio ſuſpirioſa, laborioſa, diuturna, et niſus validiſſimi-

diſſimi quos exſerit parturiens, indicant naturam nunc omnes vires impendere, et nihil aliud moliri, niſi vt aegram breui onere ſuo liberet. Non longo tempore poſt etiam effectus magni huius laboris apparent. Caput nempe, velamentis non amplius obtectum, ſtatim in illum quem ante aquarum effluxum Chorion et amnios occupauerant locum, intrat, et per totum ſuum ambitum orificio vteri cingitur. Tunc temporis *caput coronatum* (Kopf in der Krönung. Tete couronnée Germanis et Gallis) audit, Quouis dolore caput, et quidem primum occiput, magis in cauum peluis deprimitur, atque hoc modo magis magisque ab omni latere comprimitur. Capitis inde oſſa in conum faſtigiantur: integumenta capitis cum antea non ubique ſint dura et tenſa, modo in plicas abeunt, eundem, cum ſuturis curſum ſeruantes. Poſtea dum per fretum oſſibus pubis et ſacro interceptum lento modo tranſit, tumere incipiunt, id quod *capitis tumorem* appellamus.

Stadium iſtud intra horae (et ſaepiſſime ſemihorulae) ſpatium abſoluitur, ſed tam vehementer, afficit parturientem, vt ingruente

Stadio quarto, c. doloribus conquaſſantibus

vix eandem agnoſceres. Doloribus enim vehementiſſimis creberremisque excrutiata, oculis furibundis extra cauitatem protruſis, fronte et genis madidis, facie ruberrima, feruente, vrente; dentium ſtri-

dore,

dore, ſiti ſumma quandoque vomitu, reſpiratione difficillima, anheloſa, ſumma impatientia et inquietudine concomitata; ſub totius corporis tremore, omnibus viribus ad magnum opus impenſis, ſine vlla intermiſſione ſiue requie affectam reperires. A capite profundius nunc deſcendente canalis vrethrae premitur, hinc vrinae effluxus impeditur. Caput ipſum, tum ex vteri oſtio dimiſſum, totum in vagina haerens, ita perinaeum ſub doloribus in hemiſphaerium diſtendit: inteſtinum rectum, mechanice preſſum, faeces ſuas dimittit, et ani orificium in rimam longitudinalem, ſecundum peluis diametrum maiorem directum, intromiſſione vnius ſ. duorum digitorum adaptatum aperit. Paucis inſequentibus minutis tumor capitis extra labia maiora conſpicuus fit, et perinaeum cutisquae vicina vehementiſſime diſtenta ſemper manet: et tenuitate chartam ſcriptoriam refert. Anxietas parturientis nunc ſummum attigit gradum: adeſt momentum, quo ſibi ipſae mortem certam inſtare putant, quo veri *conquaſſantes* dolores ingruunt: non ſecus cruciatus ſuos verbis exprimere valent, quam comparando eos cum dilaceratione vartium cultrorum ope. Tandem ſub acuto matris clamore et vna cum peculiari tremore caput euoluitur; ita quidem vt ea occipitis pars, qua lambdoideae crura cum ſagittali conueniunt, intra arcum oſſium pubis maneat, et hoc hypomochlii munere fun-

ſungente, facies primum in conſpectum veniat. Reliquum corpus fere ſemper facile ſequitur, ſi partus ſit naturalis: ſubinde quidem a nimia humerorum latitudine difficultates quaedam oriri poſſunt, at plerumque minus graues; vt idcirco partus haud alio niſi naturalis nomine inſigniendus veniat.

Foetum continuo ſequitur ſanguinis copia (librae unius pondus circumcirca ſemper fere aequans) qui vltimo partus tempore vaſis vterinis exſtillaſſe videtur, vna cum liquoris amnii ea quidem portione, quam ſecundariam appellare ſolent medici obſtetricantes. Tum demum foemina dulce matris gaudium poſt tantos labores ſentit. Dolorum enim expers ſumma tranquillitate et ſerenitate perfuſa eſt, ita vt plures id temporis momentum inter feliciſſima & iucundiſſima vitae ponere minime dubitauerint. Blandus nunc interdum ſomnus defeſſam recreat, ſuauia inſomnia exhilarant. Haec quidem beatitudo vix per ſemihorulam, tamen ſubinde etiam per horam integram durat. Interim vterus *aequaliter vbique* ſe contraxit (quod vniformi modo iam in ipſo partus momento, cum vterus vacuum ſe prima vice ſenſerat factum fuit) et eo modo placentam paulatim a parietibus ſuis ſeparauit.

Paucarum guttularum ſanguinis effluxus, et vteri tumor, qui nunc ſub umbilico circumſcriptus, paruus et durus perci-

cipitur, indicant, placentam ſolutam et nunc in eo eſſe, vt exitum ex vtero moliatur ſpontaneum. Noui hinc exoriuntur dolores, neque admodum graues, quibus tamen puerperae ſomnus perturbatur, ac paulo poſt placenta tum pondere ſuo, tum vteri contractionibus adiuta viam ſibi parat, aperiundo denuo vteri os, quod antea paululum contractum clauſumque fuit, ſicque deſcendendo in vaginam ſponte plerumque in lucem prodit.

Tempus, quo placenta vtero excludi ſolet, varium eſt: raro caſu accidit, vt foetum protinus ſequatur, rariſſimo exemplo vna cum embryone ita expellitur, vt oui nexu cum vtero ſoluto, ouum, membranis quae liquorem amnii cum embryone ac placenta continent integris, in conſpectum veniat. Saepiſſime intra vnius horae ſpatium ex vtero propulſa placenta et in vagina haerens, perinaeum, parteſque vicinas eadem, at minus moleſta, ratione diſtendendo, vti antea foetus, ab obſtetrice deprehenditur. Interdum vero, quod quidem omnino nihil nocet, et non nimis pertimeſcendum eſt, per integrum et plures etiam dies in vtero remoratur, attamen non ſine morbi ſuſpicione.

Poſt excluſionem placentae, vterus vi quae ei ineſt elaſtica atque contractili, denuo ſe contrahit, vsquedum ad figuram et magnitudinem quam in mulieribus non grauidis reperimus, ſenſim ſenſimque accedat.

Placentae autem excluſionem ſequitur ſanguis modo maiori modo minori copia, ex oſtiis ſolutione placentae dilaceratarum venarum vteri ſtillans, ſubinde tam copioſus, vt vrgens vitae periculum afferat.

Abſoluta eorum quae in partu naturali occurrunt, hiſtoria, ſupereſt etiamnum vt quaedam

De ope in partu naturali ferenda

adiiciamus.

Ea quae obſtetricem, ſiue vir ſiue foemina hoc munere ſub partu fungatur, decent, longiore ſermone commemorare, animus non eſt. Dixiſſe ſufficiat, mihi tantum de viris probis, in arte magiſtris, et foeminis honeſtis atque peritis ſermonem eſſe.

Quam primum accerſitus erit obſtetricans, ante omnia prognoſin quamdam edicere vrgebitur. De ea autem effattum ſuum ſemper incertum atque mancum manebit, quum, proh dolor! Semeiotice obſtetricia, nondum ad eum perfectionis et certitudinis gradum peruenerit, cui neceſſario opus eſt ad prognoſin certam atque ſolidam ferendam. Verum enimuero occurrunt caſus plurimi, vbi ſe neceſſitate coactum ad interpretandam ſententiam ſuam vidit. Tunc praemiſſis quibusdam generalioribus quaeſtionibus, ad ſigna praecurrentia, dolores praeſagientes &c. ſpectantibus, ad

Explorationem.

reſugere debet. De hac prima illi lex eſto, vt eam quantum poteſt differre ſtudeat, quia

quia plerumque fouent foeminae eam de nobis ſententiam, vt partus, etiam naturalis, accelerari poſſit, ſimulac tactu de foetus ſitu certiores facti eſſemus. Qua ſola opinione fit, vt a nobis petant quod earum pudicitia alio tempore firmiter recuſaret. Hinc ſi u. g. iam in primo partus ſtadio explorationem inſtituimus, et foeminae adhuc per duodecim et quod excurrit horas increſcentibus magis magisque doloribus excruciantur, bonam quam de nobis foverunt opinionem deiiciunt, ac deſperare coeperunt, id quod praecauere potuiſſemus, ſi tantum ſub initio ſtadii tertii exploraſſemus. Admonitione vix opus habet noſtra, vt in peragendo iſto negotio cauta ac leni manu agatur, et decentiae quam maxime conſulatur. Quodſi itaque obſtetricans foeminam ſiue in lectulo, ſiue in ſella obſtetricia explorare velit, ſemper eo reſpiciat, vt ſuetis veſtimentis admictam linteo largo atque commodo adhuc obtegat.

Exploratio foemina vel ſubſiſtente, vel ſedente, vel in lectulo aut in ſedile aut in latera, aut in dorſum procumbente inſtitui ſolet. Situs lateralis et decumbens reliquis praeſtare mihi videntur. Multis iisque grauibus argumentis adductus, praeunte Puzos, Levret, Raulin, Baudelocque, Deleurye, Stein, aliisque viris in arte praeclariſſimis, experientiſſimis, ſemper et vbique, duobus digitis, medio nimirum atque indice, oleo quodam

 expreſ-

expreſſo, non rancido, bene munitis, explorandum, atque vlnam manus explorantis, vbicunque fieri poteſt, flexo eiusdem lateris genu imponendum eſſe puto, nam indies praeſtantiam atque emolumenta inſolitae alias huius explorandi methodi experior.

In interuallis vtique dolorum exploratio inſtitui debet, neque prius finienda, quam ſubſequutus dolor iterum ceſſauerit, quo melius dolorum efficaciam, oris vteri aperturam, atque velamentorum figuram et naturam diſcernere queamus.

Praeterea exploratione tumorem, humiditatem et dilatationem genitalium externorum et vaginae, ac partem praeuiam foetus cognoſcimus.

Sciſcitando, et exploratione externa de reliquis momentis, nobis ſcitu neceſſariis, ſimus certiores.

Quodſi igitur hiſce adminiculis inuenimus, ſigna ea adeſſe, qualia in primo, ſecundo tertio, quarto, partus ſtudio depicta fuerant, tunc *hoc* vtique affirmare poſſumus at *de reliquis* (ſi famae conſulere velimus) -- fere nihil.

Verum enimvero, vti experientia, optima ſemper duce, edocti compertum habemus, ſingulos partus naturales fere ſemper, quod attinet generaliora, inter ſe conuenire ita quoque haec eadem nobis diſcrimen ſat magnum in quocunque partu, pro natura ſingularum mulierum parturientium monſtrat.

De

De *euentu* partus tum demum certi quid dici poteſt, vbi omnes res caeteras, aetatem, corporis conſtitutionem, partus praegreſſos, dolores praeſentes, peluis conformationem, velamentorum figuram *), capitis foetus ſitum **), inter plura alia, probe perſpecta habeat obſtetricans.

*) Obſtetricantes tactu erudito praediti et experti iam a figura et ſitu membranarum partum naturalem vel praeternaturalem pradicere valent. Nam ſi caput ſolum praeuium ſit, tum ſemper plus minus rotundae ſunt, i. e. capitis figuram et ambitum referunt verſus vteri orificium; verſus anteriora vero anguſtiores deprehenduntur, coni figuram ſimulantes, cuius baſis in orificio, apex in vagina ſit. Quandoque haemiſphaerica remanent, quod quatuor obſeruaui vicibus, in quibus omnibus ſtadium tertium et quartum non vltra tria minuta durauere. Obſtetricantis itaque attentionem meretur iſta Membranarum figura.

**) Magnus inter ſcriptores rei obſtetriciae diſſenſus eſt, de ſitu capitis foetus in partu, et vix meum cenſeo tantas componere lites. Referam ea, quae ego, trigeſies ſaltem ſenſi et tactu percepi. In primo et ſecundo ſtadio foetus facies latus aliquod, plerumque dextrum, reſpiciebat: ſutura ſagittalis, ſecundum diametrum obliquum, ſ. Deuenteri ſita erat: tunc ſenſim ingruente ſtadio tertio, et praecipue ſub vigore eius, caput ita verſum fuit vt incipiente ſtadio quarto fontanella minor in regione arcus oſſium pubis, ſutura vero ſagittalis, ſecundum diametrum minorem ſita inueniretur. Tunc occiput, figura conum referens ſub arcu pubis figebatur, et in linea ſemicirculari, facie primum apparente euolueba-

Quibus iam, vt plura pratermittam, apparet, obſtetricantem, quantum fieri poteſt, in prognoſi edicenda quam maxime cautum ſemper eſſe opportere. Quodſi vero neceſſario aliquid praedicendum eſſet, tuuc comparatis ac bene conſideratis phaenomenis iudicium ferat circumſpectum ac potius ambiguum, ne parturientem vana ſpe depiat, famamque perdat.

* * *

Quamquam partus *naturalis* proprie ſic dictus, ſit functio foeminae ſanae imo ſignum optimae valetudinis, ideoque foemina doloribus ad partum correpta haud tamquam aegrota artis opem efflagitans conſiderari poſſit; attamen negari non poteſt, auxilium ab obſtetricante ſuperuacaneum non eſſe, cum multum leuaminis afferre, variaque pericula, parturienti imminentia, auertere poſſit. Coeterum vero ſemper in memoriam reuocandum, obſtetricantem potius obſervare quam agere, naturam potius ſequi quam praeuenire debere, ſeque, vti ſemper, naturae miniſtrum non magiſtrum eſſe.

Supellex obſtetricia in partu naturali neceſſaria comparata eſſe debet modo ſequenti. Adeſſe debent:

Sella

uebatur. Haec naturalis capitis verſio, nonnullos obſtetricantes, ni fallor, in errorem induxit, vt putaſſent, ſe ſitum capitis peruerſum in naturalem digitorum ope mutaſſe cum mathematice demonſtrari poſſit, id fieri numquam, poſſe.

Sella obſtetricia commoda (inſtar omnium eſt, quae ab ill. *Stein* nomen habet): Syringa pro clyſteribus: Faſciola ex 6. 8. filis tenuioribus compoſita et cerata, ad deligandum funiculum vmbilicalem apta. Forceps apicibus detruncatis, verſus apicem incuruis (Galli ad hunc ſcopum vtuntur forcipe peculiari, quam *Ciſeaux en Ecreuiſſe* nuncupant); lanceola ſ. Phlebotomus; Spiritus ſalis ammoniaci. Adſint praeterea: Vinum, acetum, vnctuoſi aliquid, oleum amygdalarum dulcium, butyrum recens, inſulſum, copia ſat magna fortis cuiusdam decocti mucilaginoſi, aqua calida, linteorum denique ſiccorum, calidorumque ſufficiens copia.

Sub primo nunc partus ſtadio obſtetricans nil aliud aget, niſi vt omnia parata ſint curet, que vel ad leuamen foeminae parturientis, vel ad naſcituri infantis curam facere poſſunt. Sequentium igitur capitum curam habebit:

Cubiculum. Pro re nata ſit magnum ſatis ſpatioſum et ita collocatum, vt aëri liber tranſitus concedatur ſimulque, ſi neceſſitas vrgeat, calefieri poſſit.

Situs parturientis. Accedat quam maxime ad ſitum quem in ſumma corporis quiete obſeruare ſolemus, ſitque eo modo accomodatus, quo nixus validiſſimi edi poſſunt. In primo quidem et ſecundo ſtadio parum refert, vtrum parturiens incedat, aut ſubſiſtat, vel ſedeat, an vero decum-

bat. At effluxis aquis in ſitum ſe conferre debet, ante partum non relinquendum. Hoc caſu autem mulieris ſitus debet eſſe medius inter ſedentis et recumbentis in dorſum. Os coccygis ſit ab omni compreſſione liberum, femora disiuncta. Genua flexa ſubfulciantur, pedes figantur, atque imponantur firmis ac durioribus fulcimentis. Vtraque etiam manu conſtringat mulier corpus quoddam firmum, quo validiores ad expellendum foetum nixus edere queat. Ad impetrandum hunc ſcopum variae gentes variis vtuntur artificiis. Germani et Bataui enim commendant ſellam obſtetriciam: Gallis lectulus in vſu eſt: Anglis quoque hi praeterea in ſitu parturientis laterali opem ferunt. Perinde videtur, vtrum ſella an lectulo vtamur, modo ambo ad officia ſua commoda ſint.

Sellae obſtetriciae duo praecipua requiſita ſunt, vt mobile fulcimentum dorſale ſit, atque ipſa facile et commode ex vno in alterum locum transportari poſſit. Iuncta haec duo commoda, praeter multa alia, offert ill. *Steinii* illa, ſecundum *Deuenteri* quidem ideas fabrefacta, at quoad maximam partem correcta.

In *Gallia* plerumque ſternitur lectulus ita, vt ſupra planum inclinatum parturiens iaceat, lumbos, dorſum, humeros caputque gradatim altiora habeat clunibus. Proxime ad ſellae commoda accedit methodus iſta, ſaepius ipſi ſellae praeferenda, modo ita com-

comparatus ſit lectulus, vt progrediente partu reliquum corpus in ſitum fere horizontalem redigi poſſit.

Angli, vti ſupra dictum fuit, ſitum lateralem praeferunt, quo foemina lateri ſiniſtro incumbens, facie ab obſtetricante remota, cruribus inflexis, ſuffultis, genubus puluinari conduplicato a ſe inuicem remotis, auxilium accipit.

Obſtetricans autem nulla praeſente ſella ſ. lectulo commodo, praeſentibus e ſellis, ſcamnis, tabulis, puluinaribus, ſtragulum commodum conficere, et tempori ſeruire bene calleat.

Veſtitus foeminae ita comparatus ſit, vt nuſpiam corpori firmiter adhaereat, ſed omnia laxa atque commoda ſint, nullumque doloribus impedimentum, ſ. parturienti periculum afferant. Neque nimis denſus nec nimis tenuis ſit, munditiei inſeruiat et ad ſubito commutandum ſit idoneus. Arridet quoque cl. *Plenckii* conſilium, qui varicibus in pede praeſentibus, faſcias applicare iubet, ne ex improuiſo rumperent, vitaeque periculum afferrent. Ad praecauendas ſtrumas; collum firmiter ligare ſolent nonnulli, at peſſimo conſilio. Praeſtat enim aliud remedium, de quo infra agam.

Cibus non plane negandus, at talis porrigendus, qui facilis ſit digeſtu, neque vllas moleſtias, ſiue flatus, ſiue cruditates generare poſſit. *Potus* autem pro lubitu ſuppeditandus modo frigidus, modo tepidus.

Maxime vero conducit decoctum hordei cum ſucco citri, infuſum quodcunque theaeforme, inprimis Fl. Chamomillae: Aqua cum cruſta panis decocta, addito ad gratum ſaporem aceto: neque aqua frigida ſiue meraca ſiue vino mixta plane contemnenda erit. Confortantia, calefacientia, ſpirituoſa ſuo quidem loco, at raro, prodeſſe poſſunt; ſaepius autem quando temere et ſine indicatione propinantur, omnino obſunt. Melius itaque erit, eorum vſum communi obſtetricum plebi plane interdicere. Quando vero opus eſſet tali cardiaco, tunc vinum generoſum Burgundicum, aut vinum meracum Rhenanum, reliquis fere omnibus palmam praeripit.

Excretionibus tum *alui*, tum *lotii* ante omnia proſpiciendum. Mirum enim eſt, quantum ad partum facilitandum conferat foecum in inteſtino recto accumulatarum euacuatio, et quanta partus impedimenta ab eodem inteſtino a foecibus diſtento oriantur. Prima itaque cura obſtetricantis in eo verſetur, vt foeminae *clyſma* emolliens ex infuſis Fl. Chamomillae, Maluae, Altheae cum lacte, oleo, vel iusculo carnis non ſalito applicari, et pro re nata repetere iubeat. Dein lotium quoque mittere debet parturiens, quousque eius excretio non fuerit ſuppreſſa. Quo caſu, vrgente neceſſitate, ad catheteris applicationem confugere debemus hanc vero operationem difficillimam, nec niſi a viro peritiſſimo exercendam

dam eſſe, in eo conſentiunt omnes fere ſummi in arte viri, negante, neſcio quo iure, ſolo cl. *Hagen.*

Venaeſectio quidem raro inſtituenda, cum plerumque plus nocet quam proficit. Sed omnino occurrunt caſus, vbi maxime neceſſaria erit. Hos ſecundum therapeutices praecepta dignoſcere debet obſtetricans, et ſi recte perceperit, ſaepiſſime vnica tantum VS miraculum quaſi patrare poteſt.

Haec fere ſunt, quae in primis partus ſtadiis perficienda incumbunt obſtetricanti. Si exploratione certior factus eſt de recto foetus ſitu et de partu vere inſtante, tunc omni exploratione abſtineat, donec membranae rumperint. Alienum plane et multis modis noxium foret, vbi hanc regulam negligeret. Quo magis enim otioſi ſumus eo melius opus perficimus.

Praeter ſupra recenſita, obſtetricantis auxilium ſub partus initio, erit, parturientis animum erigere, et omnibus perſuaſionis artibus dolores eius ſubleuare, praecipue vbi in partus negotio noua ſit foemina, hortando vt bene ſperet, pollicendoque tempore oportuno opem. Neue obliuiſcatur adſtantium et muliercularum inutilium et parturienti minus acceptarum turbam dimittendi, et tantum eas ſeruet, quas ſibi commodo futuras credit.

Varias ob cauſas plurimum conducit, parturientem ſtatim poſt aquarum effluxum in eum ſitum rransferre, in quo partum editura

tura eſt. Numquam enim de certo dicere poſſumus, vtrum maiore, an minore temporis interuallo poſt, partus inſecuturus ſit: neque vllo modo dubitandum, foeminam in ſitu ſupra commemorato, multo validiores, eosque ſecuriores nixus edere poſſe, quam ſi adhuc in pedibus ſubſiſteret, aut incederet. Itaque nunc parturiens in ſitum ſatis commodum et aptum transferatur, obſtetricans vero, ſella humiliori contra eam ſedeat, vt genubus ſellam ſiue lectulum attingat, hisque parturientis crura a ſe inuicem remota teneat. Obſtetricans ſuper femora linteumconduplicatum expandat, deinde parturientem linteo largo obtegat, ne decentiam vllo modo negligat: caeterum veſtimenta nequaquam deponat, ne laniatorem referat, ſed ſufficiet munditiei ergo, manicas veſtimenti apertas aliquantulum reiicere.

Vt vero vires ad partum, quas vocant ſecundarias, efficaciores reddantur, fulcimenta quaedam parturienti miniſtrare expedit; ſi lectulo vtatur, ambae columnae aut ambo pedes huic muneri ſatisfacient, ſi autem latior ſit lectus, aſſer transuerſus poni poteſt, quem ad lecti fulcra, aut ſi lectus loris ſubtentus ſit, ad clauum ligneum huic infixum, alligandum curabit obſtetricans. Quorum defectu duae adſtantes, parturientis femora diuaricata tenebunt, manibus mulieris genubus admotis. Admodum quoque conducit, oſi

oſi ſub vertebrarum lumborum et oſſis ſacri regione linteum triplex vel quadruplex ponatur, vtrinque prominens, quo ſub dolorum acceſſu ſubleuetur foemina, et levamen illi eximium praebeatur.

In ſella omnia haec commoda iam adſunt; et obſtetricantem nihil aliud agere oportet, niſi vt ipſe genua foeminae fortiter ſuſtineat, donec alibi opem ferre coactus fuerit, tunc temporis duabus adſtantibus id negotium reliquendum. Altera adſtans caput parturientis leuiter verſus pectus premat, ibique firmiter teneat, vt ſtruma praecaueatur (quod quidem auxilium multo minus periculi habet, quam ligatura illa ſupra nominata; neque vlla inde moleſtia parturienti exſurgit, ſi cum vrbanitate fit.)

Dum parturiens in ſitu iſto decumbet hortetur eam obſtetricans, ne dolores irritos eſſe ſinat, ſed potius efficaciores reddat, muſculos abdominales contrahendo, valide ſed lente ſpiritum ducendo, leniter vero exſpirando, eosdem conatus edendo, quibns aluum exonerare ſolet. Adeſt enim tempus, quo natura omnibus viribus intentis, exitum foetus molitur: ſuſtentare molimina iſta, hoc opus, hic labor eſt. Adeſt nunc tempus, quo prudentis cunctationis fructus capere poſſumus, niſi primo et ſecundo ſtadio foeminam modo plane noxio ad nixus edendos exhortati ſumus, et labore vano defatigauimus.

Simulac

Simulac velamenta rupta fuerunt, obſtetricans exploratione certior fieri ſtudet de capitis recto ſitu, et in os vteri ingreſſu. Si omnia ex voto cedere inuenit, tunc vel plane omni vlteriore exploratione abſtineat, vel ſaltem rariſſime id peragat, ne foeminae inde dolores exoriantur, et vagina muco ſuo, ad facilorem capitis tranſitum maxime neceſſario, deſtituatur. Vbi autem ſcire refert, num dolores reuera efficaces ſint, nec ne, tunc exploratione opus eſt, ante, ſub, et poſt dolorem inſtituta.

Quartum nunc appropinquat ſtadium illud, quo, ſi vnquam, auxilio opus habet parturiens noſtro. Scilicet, ſub validis iſtis nixibus caput magis magisque in cauitatem peluis deſcendit, Tandem totum in vagina haeret, et nunc ſub doloribus perinaeum tenſum ſit et extenuatur: ſentitur caput perinaeo veluti obvolutum, haemiſphaericum.

Notandum, quod quanto vlterius proceſſerit caput, eo magis deprimendus ſit lectulus ſiue ſella, ita vt ſitus eius mox ante partum, ſit decumbentis in dorſum.

Tum pinguedine quadam, butyro recente, oleo amygdalarum dulcium, vel etiam decocto Maluae, ſ. Altheae, vaginam labia, et praecipue perinaeum, inungat et oblinat obſtetricans, vt partes inde fiant laxiores, et reddantur magis lubricae. Dein ſub quouis dolore expanſum perinaeum firmiter vola dextrae ſuae ſuſtineat, et valide premat ſuperiora verſus.

Si

Si altius deſcenderit caput, eiusque tumor inter labia magna apparet, et perinaeum tenſum manet, tunc idem auxilium ita continuatur, vt dextra ſemper fortiter perinaeum ſuſtineat, ſiniſtra genitalibus oleum applicante. Manus vero ita poſita ſit, vt carpus ad commiſſuram labiorum inferiorem planum inclinatum formet, ſuper quod caput lento modo e vagina progreditur. Quotiescumque manus per longius intervallum perinavo applicata eſſe debet, tunc vlna genu eiusdem lateris impoſita ſuffulciatur, ſubinde etiam altera manu iuvetur.

Alios fuiſſe obſtetricantes, qui hoc tempore auxilium nefandum et omnino reiiciendum, commendauerint, neminem fugere poteſt. Praecipiebant nimirum; hoc tempore duobus inter perinaeum et caput foetus intermiſſis digitis, perinaeum retro, poſteriora verſus premendum et infra caput ducendum eſſe, Luce autem clarius patet, quam peruerſum ac periculoſum ſit auxilium iſtud. Perinaeum enim, chartam ſcriptoriam tenuitate referens, et a capite ſolo tantopere expanſum, vt quauis occaſione rupturam minitetur, magis adhuc extenuare atque expandere, nonne hoc idem eſt, ac ſi eiusdem rupturam accelerare velles? — Et revera nusquam alias plura de perinaei rupturis legimus, quam apud eos ſcriptores, qui nefandum iſtud artificium commendant. Cum e contrario qui deſcripto modo parturienti

ſuc-

ſuccurrunt, inter quos praeclari nominandi veniunt *Smellie*, *Stein*, *Plenck*, de hoc infortunio vel plane numquam, vel ſaltem rariſſime loquantur. Equidem auxilium iſthoc ſequutus, nullam vsque ad hunc diem, perinaei rupturam deprehendi. Quinimo quater, ſub partu admodum praecipiti *frenulum* fere intactum et bene conſeruatum vidimus, ſed etiam in his caſibus ſemper tumorem capitis reperimus, neque vmquam *ſphaericum* in lucem editum caput (quod quidem accidere poſſe neutiquam nego; ſed tantum dubito, an tam frequenter accedat, vt Cl. *Hagen* hoc affirmat . . . et ſi accideret, tamen oriretur queſtio; num, ſi perinaeum probe ſuſtentatum foret, capite etiam ſphaerice prodeunte, frenuli et perinaei ruptura non praecaueri poſſet?).

Fit interdum, vt pars ſegmenti inferioris vteri (plerumque anterior et ſuperior) inter capitis foetus oſſa et arcum oſſium pubis comprimatur, ita vt tumere incipiat, et nonniſi ſumma cum difficultate retrocedat: vel etiam alia ex cauſa vterus non prorſus caput derelinquit et hoc modo partum retardar. Tunc ſequens eximiae vtilitatis comperimus auxilium: digitum nempe medium et indicem alterutrius manus, ita ab vtroque latere capiti foetus apponendi, vt ea orificii vterini pars leniter reprimatur. Qua encheireſi ſaepius partum ad vnam et plures horas promouimus.

Saepius

Saepius etiam capiti, ſi iam exitum parat difficultas quaedam obuiam venit, ita vt ſi iam extra genitalia conſpiciatur, ſub dolorum interuallo quaſi retrocedat. Mirum quantum in hoc caſu promoueat partum encheireſis illa, quo vnum vel duos digitos illius manus, quae perinaeum ſuſtinet, in orificium ani apertum introducimus, et hac ratione caput ibi retinemus vbi a doloribus propulſum fuit.

Ita fiet, vt tota tandem capitis moles, e ſinu pudendorum exeat, quod obſtetricans nunc ſiniſtra ſua ſuſtinere, dextra vero exitum humerorum et reliquarum corporis partium adiuuare debet. Si autem humerorum exitus paullum retardaretur, indice ſub axillas demiſſo et ſic trahendo ſolucio eorum accelerari oportet. Deinde totum corpus ſecundum axin peluis extrahitur, et infans transuerſim gremio obſtetricantis imponitur: poſtea funiculus vmbilicalis ad longitudinem quatuor pollicum a corpore infantis ſatis arcte ligandus, atque ad diſtantiam vnius pollicis extra hoc diſſecandus eſt. Infans mox balneo tepido committitur, et vbi a ſanguine purgatus fuerit, menſuris et pondere compertis, inſpectisque ab obſtetricante, ore, naribus, auribus, palpebris, ano, meatus vrinarii apertura, vt ſi quid in iis naturae inſtituto alienum inueniret, tempeſtiuam opem ferre poſſit, linteis calidis veſtitur et in lectulam ponitur.

Poſt hoc puerpera in ſitum plane horizontalem transfertur et pedibus iunctis ſomno per ſemihorulam relinquitur. Quod ſi nulla oriuntur ſymptomata, quae ad accelerandam ſecundinarum extractionem cogunt, a. gr. conuulſiones, haemorrhagiae, commode per vnam et plures horas exſpectari poteſt, vsquedum foemina ipſa, (quod plerumque fit), nos moneat, vt ad hanc ſolutionem cogitemus. In hoc interuallo vt plurimum paucae ſanguinis guttulae ſtillauere, et omnes illae mutationes, quas iam ſupra memorauimus, conſpiciuntur, ita vt placente iam in vagina haereat et obſtetricanti nihil aliud agendum ſit, niſi leni attractione funiculi vmbilicalis, exitum eius tabſoluere.

Sed quandoque accidit, vt vterus totus quantus ſit contractus, vtque ſanguis ſtillauerit, et nihilo minus placenta non ſequatur. Huius phaenomeni ratio plerumque ea eſt, quod vel moles placentae vaginam tam arcte implet, vt hinc difficultas aliqua naſcatur, vel portio eius in orificio vteri remanſit et ab illo conſtringitur. Si obſtetricans hunc caſum probe perſpexerit et perſuaſum habat placentam ab vtero eſſe ſeparatam, et foemina propter hanc moram anxia et ſollicita ſit, tunc illi hoc modo ſuccurrendum: obſtetricans, vt ſupra dictum fuit, ſedeat, et digitis medio et indice dextrae manus linteo tectis, funiculum umbilicalem bis circa hos voluit, et quidem ita,

vt

vt pollex ſuperiora ſpectet et tota manus proxime ad genitalia accedat. Tunc iiſdem digitis manus ſiniſtrae in vaginam immiſſis, et vsque ad inſertionem funiculi in placentam protractis, his funiculus deprimitur, et eodem tempore dextra tractionibus leuioribus, ſpiralibus attrahitur, ad axis pelvis normam.

Placenta fere ſemper has leuiores tractiones ſequetur, quod facili opera ab obſtetricante percipitur; tunc pergendum eſt, et funiculus denuo circa degitos voluendus, ſi longior factus eſt, vt eo maiori efficacia trahere poſſimus.

Sin vero minus id acciderit, atque e contrario funiculus retraheretur, et placenta minime ſequente etiamſi tractiones paullulum fortiores inſtituerentur, tum ſubito ab hac encheireſi deſiſtendum. Quid vlterius ſub his periculoſis circumſtantiis agendum ſit, cum ad opem in caſibus praeternaturalibus ferendam pertineat, huius loci non eſt.

Si vero ſequatur placenta, et iam in vicinia labiorum maiorum appareat, tum ſiniſtra verſus commiſſuram inferiorem deſcendendum, vt vola eius excipiatur placenta: dextra funiculum relinquit, et velamenta reuerſa, et poſt placentam ſequentia, leniter attrahit,

His peractis obſtetricans manum adhuc in vterum infert, et grumos ſanguinis, qui in cauitate eius reperiuntur, euacuat, ſimul-

 que

que certiorem ſe facit, contractiones vteri bene ſuccedere.

Piget ſane, de multiuariis infirmitatibus et periculis loqui, quibus foemina expoſita eſt, ſi neglectis iſtis regulis, ab obſtetricante ſeruandis, ſine die et conſule, ſimulac placenta non breui opparet, manus vtero immittitur et placenta ſaepenumero vnguibus ſeparatur. Legant, obſecro, omnes hanc pernicioſam nimis regulam ſequentes, Cl. *Aeppli* de hac re egregia ſcripta, et ſi tunc temporis non credunt cautiori, neque meliora edocentur, arti obſtetriciae valedicant potius, quam vt auctores eſſe malorum innumerorum pergant.

Foetu in lucem edito, ſimulque ſecundinis extractis; ſi ſanguis, ſublata iam reſiſtentia nimia violentia agatur in aortam deſcendentem, ortum praebet. Lipothymiis ſyncope, conuulſionibus et id genus aliis; quibus occurritur ventrem faſcia lata leniter conſtringendo (vti Cl. *Monro* poſt paracentheſin abdominis applicare iuſſit). Mater deinde in lectum calidum et mundum transferenda, femoribus ad ſe inuicem adductis et cruribus extenſis, linteisque modice calefactis, vino generoſo cum oleo quodam dulci mixto, imbutis, genitalibus et abdomini applicatis ne vterus ab aëre frigido laedatur, lochiaque ſupprimantur. Si debilis ſit, quoddam iuſculum loco calefacientis potus porrigitur etc. Linteamenta crebro immu-

immutanda: munditiei ſumma cura habenda. Curandum tandem, vt quiete tam animi quam corporis perfectiſſima fruatur parturiens.

* * *

Sed hic pedem figo, et in aliud tempus differendum puto, innumeras deſcribere diuerſitates, quae, ſiue a nimia aquarum copia, ſiue a peruerſa valetudiue parturientis, ſiue ab obliquitate vteri, ſiue ab animi affectibus, nimia magnitudine infantis, anguſtia peluis, ſpaſmo &c. in partu exoriri poſſunt, quamquam tandem naturalis fiat. In tabula exhibita et in ſecunda et tertia obſeruatione varii eiusmodi caſus occurrunt. At nimis prolixum foret, ſi de ſingulis ſeorſim tractare vellem.

THESES.

I.

Periculi plena, ideoque damnanda, eſt illa encheireſis, vbi expanſo iam atque extenuato a capite perinaeo, perinaeum digitis in vaginam intromiſſis expandere adhuc et reprimere praecipitur.

II.

Lectio librorum, quos veteres graeci et latini reliquerunt, noſtri aeui medicis neutiquam neceſſaria eſſe videtur.

III.

Foemina, vbi abortum paſſa fuit, methodo antiphlogiſtica potius refrigeranda eſt, quam Tincturae Cinnamomi aliorumque calefacientium vſu exaeſtuanda.

IV.

Explorationis diſtinctio in perfectam et imperfectam, omnino nihil praeter nomen noui continet

tinet; ab omnibus nempe inde a **Smellie** *obſtetricantibus ſuo loco vſitata.*

V.

Opportuno forcipis Leuretianae vſu vigentibus ſpaſticae indolis ad partum doloribus, Caſtoreo, Lip. anod., Spir. C. C. et reliquis omnino carere poſſumus.

VI.

E certiſſimis grauiditatis ſignis, in primiparis, eſt orificii vteri figura in rotundam mutata.

VII.

Fallax fere ſemper trahitur concluſio ex experimentis in brutis captis ad hominem.

VIII.

Febre puerperarum moriuntur interdum, quibus vtero inciſo foetus fuit extractus. Num ſeruandae, vbi ante operationem eius febris cura prophilactica fuerit inſtituta?

IX.

Frenuli poſt partum praeſentia certiſſimum praebet documentum auxilii caute atque circumſpecte adminiſtrati, abſentia vero contrarium docet.

X.

Quo iuniores ſunt mulieres, modo annum aetatis decimum ſeptimum peregerint, eo felicius parturiunt.

XI.

Occurrunt omnino caſus, vbi ſectio Symphyſeos oſſium pubis embryulciae et operationi caeſareae praeſtat: minime itaqne plane reiicienda.

XII.

Foeminis grauidis, vltimo praecipue grauiditatis tempore, ſaepius conuenire videtur emeſis, duam veneſectio.

II.

Numerus Obſeruationum.	Numerus Grauiditatum.	Habitus et Conſtitutio Perſonae.	Conformatio Peluis.	Tempus conceptionis.	Tempus partus.	Senſationes, valetudo foeminae grauiditatis tempore.	PARTVS HISTORIA.	Pondus infantis.	Longitudo infantis.	Diameter capitis maior.	Diameter capitis minor.	Longitudo funiculi umbilicalis.	Eius Qualitas.	Plancentae Pondus.
1.	P.	Statura mediocr. robuſta, ſana.	Bona.	Vltima Martii 85. hebdom.	D. 9 Febr. 86.	Semper bene ſe habuit.	Primi dolores hora nona noctis inter 9 et 10 Die Febr. — Hora 9¼ matut. *Signa* adſunt. — Hora 12 Aquae formatae. — H. 12¼ Velamenta rupta. *Initium ſtatii tertii.* — H. 1¼ Caput totum in vagina, prope ſinum pudendorum. — H. 2da pomeridiana capitis tumor inter labia maiora apparens. — H. 2¼. *Stadium quartum.* H. 2. 57 min. PARTVS. — H. 3. 20 min. placenta ſoluta . . . poſt copioſus ſanguinis effluxus.	6¼ libr.	20 pollic.	4½ pollic.	3½ pollic.	19½ pollic.	Craſſus ſemel circa infantis collum contortus.	1¼ libr.
2.	P.	Parua, at bene conformata, ſana et robuſta.	Bona.	Tertia Martii 85. hebdom.	D. 19. Decembr. 85.	Bene ſe habuit. Alieni nihil ſenſit. Fine Nouembr. mammae lacte impleri coepere.	Veſpera diei 17 dolores *praeſagientes*. D. 18. H. 3½ ſtadium ſecundum. — H. 10 veſpert. ſtadium tertium. — H. 12. Stadium quartum. — H. 12¼ PARTVS. — 12½ placenta.	—	—	—	—	—	—	—
3.	M.	Bene conformata ſana.	Bona.	Secunda Sept. 85. hebdom.	D. 13 Febr. 86.	Nauſeam, vomitus, dolores mammarum perpeſſa eſt.	Primi dolores H. 8. veſpert. d. 12. — Altero mane H. 3¾ iam principium ſtadii tertii aderat. — H. 4¼ Caput coronatum. — H. 5½ Caput iam totum extra orificium vteri. — H. 5¾ ſtadium quartum. — H. 6ta PARTVS. — H. 6½ Placenta expulſa.	6½ libr.	21 pollic.	4½ pollic.	3½ pollic.	14½ pollic.	Sanguineus.	
4.	M.	Vti ſupra.	Bona.	Secunda Iunii hebdom.	D. 23 Martii 86.	Fluxum menſtruum vsque ad dimidium fere grauiditatis tempus habuit.	Nocte D. 22 dolere coepit. — Mane hora 7¾ Aquae ſpuriae effluxere. — H. 8. initium ſtadii *ſecundi*. — H. 10¾ *Stadium tertium.* Statim rugae integumentorum capitis apparent, caput vbique orificio vteri circumdatur. — H. 11. Caput totum in vagina. — 5 minut. poſt, tumor capitis extra labia magna conſpicuus. Spaſmus pedum. — H. 11½ INFANS in lucem editus: poſtea copioſus aquarum turbulentarum et flocculentarum effluxus. Placenta paucis poſt H. 12 minutis inſequuta.	7¼ libr.	22 pollic.	5 pollic.	4 pollic.	23 pollic.	Craſſus.	
5.	M.	Vt ſupr.	Bona.	4ta Iunii hebdom.	Eadem Die.	Bene ſe habuit. Vitam foetus verſus finem Septembris ſenſit.	Meridie D. 22. dolores praeſagientes. — Sequente nocte H. 1½ ſtadium ſecundum. — Hora 6½ matut. Velamenta arte rumpuntur. Poſtea dolores vani et irriti ſuperueniebant, partum minime promouentes. — Tandem poſt H. 12 magis efficaces redditi, nunc fortiter in foetum agebant, ita vt non multum poſt (i. e. H. 2¼) partum enixa eſſet foemina.	6¾ libr.	22¼ pollic.	4¼ pollic.	3½ pollic. in medio placent. inſertus.	32 pollic. Collo infantis ſemel circumvolut	Craſſus.	1 libr.
6.	P.	Staturae procerae, ſana, robuſta, quadrata, toroſa.	Optima.	Vltima Maii 85. hebdom.	D. 25. Mart. 86.	Tribus primis menſibus appetitu carebat. Dolores mammarumet dorſiperpeſſa eſt. Inde a prima Decembris die vitam foetus ſenſit.	Iam inde a 19 Febr. dolores lumborum, appetitus defectum, crebra ad lotium excernendum incitamenta, caeteraque partus proxime inſtantis ſigna conqueſta eſt. Nihilo tamen minus protrahebatur vsque ad D. 23 Mart. horam primam matutinam, qua poſt vnum alterumue dolorem velamenta rumpebantur, aquae effluxere: idque ſine vlla euidenti cauſſa violenta accidit. De caetero omnia partus ſigna aderant. Vteri orificium ita apertum, vt digitum medium transmittere poſſes: caput in ſuperiore apertura pelvis fixum haerebat. In hoc ſtatu per 50 et quod excurrit horas remanſit, orificio tantum vteri ad quatuor vel ſex lineas magis expanſo. — Meridie D. 24. opiatum illi porrigebatur: veſpera Venaeſectio inſtituta. Tandem D. 25. H. 3. matut. dolorum vehementia augebatur, orificium magis magisque aperiebatur. — H. 6½ Caput magis depreſſum, Orific. Diam. = 1½″. — H. 8. Caput undique Orific. vter. circumdatum. — H. 9. Applicatio Enematis. — Aucta nunc rurſus dolorum vehementia, et orificio vteri magis diducto, cum tamen partum adhuc diutius retardatum iri, ſi naturae ſolum relinqueretur, nullum dubium eſſet, forceps h. 11½ applicabatur, infansque, poſt difficiles tractiones, numero 30 excedentes, magnus quidem, ſed mortuus! extrahebatur, h. 12. — 50 minut. poſt, placenta expulſa. — In puerperio morboſi fere nihil ſenſit mulier.	6½ libr.	23 pollic.	5¾ pollic.	4 pollic.	20½ pollic.	Pinguis.	¾ libr.
7.	M. 2	Parua, admodum iuuenis.	Bona.	Penultima Iunii 85. hebdom.	D. 15. April. 86.	Nauſea, Lipothymiae crebrae. Dolor mammarum.	Iam ante tres dies praetereuntes dolores perpeſſa eſt. Verſus veſperam diei 14 dolores primi ſtadii veri aderant. — H. 7¼ Mucus ſanguine tinctus. Abinde dolores parum efficaces. — Hora 12. noct. Velamenta digitis rupta, ruptu difficilia, cum perpauco aquarum effluxu. — 45. minut. poſt, quartum ſtadium irrupit et H. 1¼ PARTVS, cum inſequente copioſo aquarum effluxu. — Breui poſt placenta ſponte venit.	4⅜ libr.	21 pollic.	4 pollic.	3 pollic.	—	Craſſus varicibus diſtinctus	1 libr.
8.	M.	Statura mediocris, robuſta.	Bona.	Fine Aug. 85.	D. 12. Maii 86.	Vertigine, Lipothymiis, doloribus lumborum quandoque afficiebatur.	Partus iſte tam ſubitaneus erat, vt vix accerſiti infans natus eſſet. Stadium primum et ſecundum vel vix ac ne vix ſentiebantur, vel per ſemihorulam tantum durauere. Velamentis ruptis dimidii minuti ſpatio infans aderat. Poſt horae quadrantem etiam placenta ſoluta, cum copioſiſſima, et tantum non nimis copioſa ſanguinis deperditione.	6 libr.	21 pollic.	4¼ pollic.	3¼ pollic.	—	Pinguis.	—
9.	P.	Virago, ſtaturae procerrimae, robuſta, craſſa, toroſa	Optima.	Penultima Iulii 85. hebdom.	D. 13. Maii 86.	Nihil incommodi a grauiditate habuit. Inde a 3tia Xbris ſeptimana vitam foetus ſenſit.	D. 2 Maii primis afficiebatur doloribus. — Veſpera, poſtquam hora nona vomitus ſuperueniſſet, h. 10 ſtadium ſecundum aderat. Abhinc dolorum efficacia imminuta, vsque ad mediam noctem, qua velamenta diſrumpebantur. — H. 12½ initium ſtadii quarti — 10 minutis poſt. PARTVS. — H. 1ma diei 3ii placenta ſoluta, cum inſequente copioſa ſanguinis deperditione.	7¾ libr.	21 pollic.	4½ pollic.	3¾ pollic.	24½ pollic.	Sanguineus, collum ſemel circumdans.	—
10.	M. 3.	Staturae mediocr.	Bona.	Primis Sept. 85. diebus	D. 27. Maii 86.	Per totum grauiditatis tempus ſana fuit - d. 25. Xbris primos infant. motus ſenſit	Felice et repentino partu D. 27 Maii, hora 10½ matutina, enixa eſt filium.	7 libr.	22 pollic.	4½ pollic.	3¾ pollic.	24½ pollic.	Sanguin. circa collum flexus.	1¼ libr.
11.	M. 4.	Statura mediocris, robuſta, ſana.	Bona.	a Sept. 85.	D. 28. Maii 86.	Bene ſe habuit, excepta quadam laſſitudine.	Tam repentine et celeriter peperit, vti illa No. 8. — Puerperium feliciſſimum habuit.	6¾ libr.	22½ pollic.	4 pollic.	3 pollic.	—	Craſſus.	1⅛ libr.
12.	P.	Statura procera bene conformata, robuſta.	Bona.	a Sept. 85.	D. 8. Aug. 86.	Praeter pallorem faciei, et tumorem dextri pedis, nullum incommodum ſenſit.	Primis doloribus ad D. 8. Aug. verſus veſperam percuſſa eſt, ſymptomatibus ſuetis. — Sequenti die, hora 3½ pomerid. ſtadium ſecundum ingruit. Hora 7½ Velamenta rupta. — ¼ poſt, ſtadium quartum. — H. 8. filiam enixa eſt. — Mox placenta expellebatur, cum magna ſanguinis iactura.	6¼ libr.	22 pollic.	4½ pollic.	4 pollic.	25 pollic.	Craſſus.	1 libr
13.	M. 3.	Statura mediocris, ſana robuſta.	Bona.	A menſtruis ſuppreſſis, non poteſt tempus determinare, cum ſemper inordinate menſtruata fuiſſet.	D. 12. Aug. 86.	Credit, ſe verſus paſchatis feſtum primos infantis motus ſenſiſſe. Nauſeam, vomitus, Lipothymias: at primis tantum menſibus.	D. 11. h. 3. pomerid. ex inopinato aquae inſigni copia effluxere, cum aluum deponeret: deinde doloribus leuibus et nullius momenti corripiebatur: inde a h. 7ma dolores grauiores acceſſerunt. — H. 10 ſubinde inter vrinas aquae effluxere, luculenter teſtantes, caput nondum bene eſſe ſitum. — H. 11¾ caput vndique orific. vt. circumdatum. — H. 12½ ſtadium quartum . . . et 5 minutis poſt, PARTVS. Placenta iam ſex minutis poſt, expulſa erat. Puerperium feliciſſimum.	8 libr.	22 pollic.	4¾ pollic.	4¼ pollic.	—	—	1 libr.
14.	M. 3.	Vt ſupr.	Bona.	Nihil certi dicere poteſt.	D. 19. Aug. 86.	Solito modo affecta eſt. Tertia Februarii hebdomada primos infantis motus ſenſit.	D. 18. verſus veſperam, dolores praeſagientes aderant. Verſus noctis medium, ſtadium ſecundum. — Hora tandem 5ta matut. D. 19 velamenta praeter opinionem rumpuntur, et duobus minutis poſt, infans in lucem editus erat.	7¼ libr.	22 pollic.	4¾ pollic.	3¾ pollic.	—	Craſſus. Centrice inſertus.	1 libr.

Scholia quaedam ad praecedentem tabulam.

Tabula iſta ex obſeruationibus prolixiori ſermone conſcriptis redacta, *praecipua* tantum momenta offert, ad partus naturalis hiſtoriam pertinentia. Nullus equidem dubito, quin eiusmodi conſpectus confici poſſet ex quo plura adhuc et grauiora corollaria deduci poſſent; ideoque in poſterum ipſe annitar, vt ad maiorem eius perfectionem et meam conferam ſymbolam. Vt tamen appareat, magnos exinde fructus redundare poſſe, ſubiiciam conſectaria quaedam, leui tantum penicillo adumbrata, e tabula mea petita.
Ex omnibus 14 puerperis, ea Nro. 4 ſola eſt, quae tempus grauiditatis a concubitu cum viro definiebat: caeterae omnes a ſuppreſſione fluxus menſtrui computum faciebant. Quam dubia autem atque fallax iſta numerandi ratio ſit, quotidie fere edocemur. In tabula mea ne duae quidem foeminae ſunt, quarum calculus inter ſe conveniat; pleraeque vno, duobus, tribus menſibus inter ſe differunt: ita vt modo ſex hebdomadibus ocyus, modo octo ſeptimanis tardius foetum enixa ſit haec vel illa. Id quod ex eo, ni fallor, oritur, quod grauidae raro attento ſatis animo mutationes in functionibus ſuis occurrentes, obſeruant. Dein ex eo quoque, quod minime omnibus ſtatim poſt conceptionem menſtrua plane ceſſent, ſed pluribus vel aucta vel imminuta quantitate primo et ſecundo menſe adhuc proueniant. Hanc igitur ob rem cenſeo, temporis grauiditatis ſigna quidem omnia multum fallere poſſe, ſed maxime ea, a fluxu menſtruo ſuppreſſo, et a tempore primorum embryonis motuum etc. deſumta: multo certiora vero ea, quae tactus et exploratio tam externa, quam interna rite inſtituta, nobis offerunt. -- -- His ſiſi ſignis, in noſocomio ſaepius partus *diem* coniectura adſecuti ſumus. At quandoque etiam, praecipue in multiparis, nos fefellimus. Apud eam Nro. 4 inde a concubitu vsque ad partum 42 hebdomades elapſae erant: ita vt talis calculus, ſi vbique inſtitui poſſet, haud ita multum a veritate aberraret.

Vſitatiſſimum eſt prognoſticon ſemeiotices obſtetriciae: *quo diutius durauerint primum et ſecundum partus ſtadium, eo citius et quartum finitum iri.* Quod autem, quam multis ſubiectum ſit exceptionibus, iam ex re ipſa patet. Vtique tertium et quartum ſtadium minori tempore abſoluuntur, quam duo priora. At rationem quamdam mutuam ſtadiorum, nonniſi ex ſexcentis caſibus colligere poſſes, et tunc temporis haud magnam reperires, Quinimo tertium et quartum ſtadium eadem ratione qua 1 et 2dum diutius durare vidimus. Secundum opinionem meam itaque optimum foret, ſi prognoſticon hoc miſſum faceremus, ne quando in applicatione eius errorem committamus.

Quare tam multae *circa veſperam* doloribus ad partum corripiuntur, ita vt plerique partus ante lucem ſuccedant?

Num veriſimile ſit, anni tempus, tempeſtatem, et temporis mutationes vim quamdam in partum habere, ita vt ab illis nonnullarum dierum citior ſiue tardior partus pendeat? — Haud diſplicet haec coniectura, quae vero nonniſi longa obſeruationum ſerie affirmabitur.

Recenſendus foret etiam locus rupturae velamentorum et inſertionis funiculi vmbilicalis. Cum autem ambo in plerisque eccentrica ſint, tum temporis tantum notanda ſunt, quando centrice rupta et inſerta inueniuntur.

Plurimum ſane inueni obſtetricanti conduceret, ſi omnes partuum hiſtorias, quibus intereſſe ipſi contingeret, methodo tabellari litteris conſignaret. In eiusmodi autem ſchemate *ſpeciali* praeter iam memoratos, ſequentes tituli, ni fallor, neceſſarii eſſent: Menſis; dies; menſurae Barometri, Thermometri, Hygrometri pondus aquarum; latitudo humerorum; genus, valetudo infantis; finis puerperii et eiusdem memoratu digna reliqua.

Ad Nro. 3. Capitis tumor ſat magnus, ſolito mollior erat, digituumque impreſſionibus cedebat, vti apud infantes ſub partu mortuos inuenitur; nihilo minus infans iam a primo vitae momento maxime alacris ac vegetus fuit.

Ad Nro. 4. Eſt ſpecimen partus maxime naturalis. Velamentorum figuram nulla alia occaſione tam bene formatam et in 3to et 4to ſtadio dolores tam efficaces, et tamen partum non nimis praecipitatum vidi quam in hoc caſu.

Ad Nro. 5. Infantis tumor capitis maxime fuit conſpicuus. Simulac e matris ſinu veniebat, mortuum eſſe credebamus, ſed VS. e funiculo vmbilicali, balneis tepidis, adſperſione aquae frigidae inopinata ſaepius repetita, ſpiritu ſalis ammoniaci, tum frictionibus continuis in vitam reuocatus.

Ad Nro. 6. Inter 40 fere neonatos, hic vnicus in partu demortuus eſt, qui nullis artificiis vitae reſtitui poterat.

Ad Nro. 7. Foemina iſta 17 annorum, ceruicis portionem, quam vocant vaginalem ita comparatam habebat, vti iam in lucem edito infante deprehendi ſolet, attamen paullo mollior erat. Negauit ſtrenue, ſe antea vnquam concepiſſe; dubitandi anſam nobis etiam dedit aetas eius tam iuuenilis. Sed poſtea certiores facti ſumus eam iam abortum paſſam fuiſſe. Velamenta tenacitate pergameno accedebant: id circo etiam difficultatibus ruptura eorum, artis ope facta, coniuncta erat.

Ad Nro. 9. Foemina iſta, quamuis robuſta, toroſa, virago fuerit, tamen dolores non admodum fortes experta fuit. Senſibilitati a nimia pinguendine imminutae tribuendum id fuiſſe, vix dubito.